

dederunt, sed ad unum pervenerunt, quia non diversa amaverunt. Sic et vos homines oves Dei, oves gregis Dei, nolite perturbari temporalibus diversitatibus vestris, quod alii in honore, alii sine honore, alii cum pecunia, alii præter pecuniam, alii pulchri corpore, alii minus pulchri, alii ætate fessi, alii juvenes, alii pueri, alii viri, alii foeminae: Deus omnibus æqualiter adest. Ille apud eum plus habet loci, qui plus attulerit, non argenti, sed fidei. « Et vos, inquit, oves meæ, et oves gregis mei, ho- » mines estis; et ego Deus vester, dicit Dominus Deus. » O beatos nos tali possessione, et tali possessore! Nam et possidet nos, et possidemus illum: possidet nos, ut colat nos; possidemus illum, ut colamus illum: sed nos colimus tanquam Deum, ille colit tanquam agrum: ille nos colit, ut fructum afferamus; nos eum colimus, ut fructum domus. Totum ad nos recurrit, ille nostri non eget. « Dabo tibi, inquit, hæreditatem tuam et possessionem » tuam fines terræ¹. » Ecce possessio ipsius sumus. « Do- » minus, inquit, pars hæreditatis meæ, et calicis mei². » Ecce possessio nostra est: sed tamen qua distinctione? Vos homines estis, ego Dominus Deus vester, dicit Dominus Deus noster.

¹ Psal. II, 8. — ² Id. XV, 5.

SERMO XLVIII¹:

De verbis Michæe prophetæ cap. VI (11): *Quid dignum offeram Domino* etc. Deque Psal. LXXII. *Quam bonus Israël Deus* etc.

I. LECTIOE divinorum eloquiorum, cum recitarentur, audivimus. Ea nobis est materies loquendi proposita; inde sapere debemus, inde seminare quod sapimus, adjuvante illo in cujus manu sunt, sicut scriptum est, et nos et sermones nostri². Nec frustra alio loco scriptum est: « In » Domino laudabo sermonem, in Domino laudabo ver- » bum³. » Hoc laudatur in Domino, quod dat Dominus. Quamvis ergo infirmi simus, vasa tamen sumus ejus: capimus quantum possumus, communicamus sine livore quod capimus. Suppleat ille in cordibus vestris, quod nos minus fecerimus: quia et quod operamur in auribus vestris, quid est, nisi ille totum agat in cordibus vestris?

II. Lectio prima prophetica quid nobis commendaverit, me commemorante recolite. « Quid dignum, inquit, of- » feram Domino⁴? » Quærebat homo sacrificium quo placaret Deum, vel quo placeret Deo: « Curvabo, inquit, » genu Deo excelso, placabo eum in millibus taurorum, » aut in denis millibus caprarum pinguium, aut offeram » Deo fructum ventris mei pro peccato animæ meæ⁵? » Primogenita, inquit, mea offeram Deo meo pro peccato ani-

¹ Alias de Tempore 236. — ² Sap. VII, 16. — ³ Psal. LV, 11. — ⁴ Michæe VI, 6. — ⁵ Ibid. 7.

mæ meæ? « Respondetur tibi, o homo. » O homo, a quo respondetur, nisi a quo respondetur, nisi a quo factus est homo? Respondetur ergo tibi, o homo, quærenti quid offeras Deo, et unde places Deum, vel unde placeas Deo. « Respondetur tibi quid sit bonum; aut quid aliud Dominus exquirat a te, nisi ut facias **judicium** et justitiam, » et diligas misericordiam, paratusque sis ire cum Domino » Deo tuo¹. » Quærebas quid offerres pro te: offer te. Quid enim Dominus quærit a te, nisi te? Quia in omni creatura terrena nihil melius fecit te. Quærit te a te, quia tu perdideras te. Si autem facias **quod** jussit, invenit in te **judicium** et justitiam: **judicium** primo in te ipso, justitiam ad proximum tibi. Quomodo **judicium** in te ipso? Ut displiceas tibi quod eras, et possis esse quod non eras. **Judicium**, inquam, de te ipso in te ipso sine acceptione personæ tuæ, ut non parcas peccatis tuis, nec ideo tibi placeant, quia tu facis: nec te laudes in bonis tuis, et Deum accuses in malis tuis. Hoc enim est perversum **judicium**, et ideo nec **judicium**. Ut enim ostenderet Deus perversum **judicium** non esse **judicium**, non ait: Quid Dominus quærit a te, nisi facere **rectum** **judicium**: sed « facere, inquit, **judicium**. » Si enim **rectum**, tunc **judicium**: si autem perversum, non **judicium**, sed vitium. Quid ergo faciebas, quando te perdideras, et post tuam perditionem ibas; ibas, et non redibas? Quid faciebas? Scio quid faciebas: id bonis tuis te laudabas, in malis tuis Deum blasphemabas. Hoc est perversum **judicium**, et ideo, ut dixi, nec **judicium**. Vis ergo facere **rectum** **judicium**, hoc est **judicium**? Illud quod faciebas, corrige præpostera, et **rectum** erit. Quid est, Corrige? Deum lauda in bonis tuis, te accusa in malis tuis. Cum tibi ergo perversus displicueris, teque illo qui creavit adjuvante correxe-

¹ Michææ, vi, 8.

ris, **rectus** servabis justitiam. Placebit enim tibi Deus, si **rectus** fueris. Non discrepabis a recto, nisi pravus atque perversus: **rectus** autem recto convenies, et sine dubio tibi placebit Deus. Quando enim displicebat, perversitati tuæ displicebat.

III. Audi sanctum Psalmum: « Quam bonus Israël Deus rectis corde¹! » Iste qui hoc dicit in Psalmo: Displicuerat illi Deus? Absit a me ut arguam, et non potius confitendi credam. Ecce audite mecum, et considerate quid dixerit. « Quam bonus Deus, inquit, Israël! » Quibus? « Rectis corde. Mei autem, » inquit, quando non eram **rectus** corde: « Mei autem pene commoti sunt » pedes, paulominus effusi sunt gressus mei. » Quod est, « commoti sunt pedes²: » hoc est, « Effusi sunt gressus » mei. » Quod est, « pene: » hoc est, « paulominus. » Quid itaque ait: « pene, paulominus commoti sunt pedes mei, effusi sunt gressus mei? » Pene, inquit, lapsus sum, pene cecidi. Unde in tantum periculum pervenisti? « Quia zelavi, inquit, in peccatoribus, pacem » peccatorum intuens³. Zelavi, inquit, in peccatoribus intuens pacem peccatorum: » hoc est, malos homines videndo felices, titubavi sub Deo, pene cecidi a Deo. Ecce unde illi displicuerat Deus, quare mali habent bona?

IV. Denique videte verba titubantis, quæ apud se dixerit: « Ecce ipsi peccatores⁴: » In ipso Psalmo verba sunt titubantis; « Ecce ipsi peccatores in sæculo obtinuerunt divitias. Et dixi, Quomodo scivit Deus⁵? » Ipse dicit in Psalmo, ipse loquitur, cui nondum recto Deus displicuerat, quod mali abundarent bonis. « Quomodo, » inquit, scivit Deus, etsi est scientia in Altissimo⁶? » Vi-

¹ Psal. lxxii, 1. — ² Ibid. 2. — ³ Ibid. 3. — ⁴ Ibid. 12. — ⁵ Ibid. 11. — ⁶ Ibid.

videte adhuc quid adjungat; videte quemadmodum titubando propinquet casui, et sit vicinus perditioni; videte, inquam, quid adjungat: « Numquid vane justificavi cor meum, et lavi in innocentibus manus meas¹? » Perdidit, inquit, totum quod bene vixi. « Justificavi cor meum, lavi in innocentibus manus meas¹. » ad hoc ut mali sint felices, et ego tribuler. « Et fui, inquit, flagellatus tota die². » Gaudent illi, et ego flagellor: gaudent qui blasphemant Deum, flagellor qui colo Deum. Quomodo scivit Deus? » Hinc titubavit, hinc pene cecidit, hinc putavit ad Deum res humanas non pertinere.

V. Cum ergo hoc putaret, non recto, sed perverso corde, et quasi verisimili ratione duceretur propter istam inconvenientiam credere ad Deum gubernationem rerum humanarum non pertinere; placuerat illi sic prædicare, hoc asserere, hoc docere: revocatus est sanctorum auctoritate et prædicatione. Videte enim verba ejus: « Si dicebam, inquit; Si dicebam: Narrabo sic³, » prædicabo sic, docebo sic, dicam hominibus ad Deum curam rerum humanarum non pertinere. « Si dicebam: Narrabo sic: » ecce generationem filiorum tuorum reprobavi. » Quomodo ergo narrabo sic? Non sic narravit Moyses, non sic narravit Abraham, Isaac et Jacob; non sic narravit Jeremias, non sic Isaias, non sic cæteri Prophetæ. Isti autem omnes filii tui. Ego ergo si narrabo sic, generationem filiorum tuorum reprobabo.

VI. Quid ergo faciam? « Suscepi cognoscere. Suscepi, » inquit, cognoscere⁴: sed magnum est hoc cognoscere, difficile est cognoscere. « Hoc, inquit, postea quam dixi: » Suscepi cognoscere: hoc labor est ante me: » quomodo cognoscam et justum Deum esse, et res humanas nosse, et perversis bene esse, rectis aliquando male esse. « Quo-

¹ Psal. LXXII, 13. — ² Ibid. 14. — ³ Ibid. 15. — ⁴ Ibid. 16.

» modo sit justum, suscepi cognoscere, et labor est ante me. »

VII. Quo usque labor? « Donec introeam in sanctuarium Dei, et intelligam in novissima¹. » Intra ergo in sanctuarium Dei, anima fidelis; intra in sanctuarium Dei, anima pia, cui non displicet Deus in malis tuis, et in bonis malorum cui non displicet Deus. Et si nescis qua ratione fiat, crede non injuste fieri quod sinit aut facit Deus. Humana ratione ducebaris, divina auctoritate revocare, et crede aliquid ibi esse quod te latet. Nam Deum perversum et iniquum esse non posse, fide certissima credendum est. Sic intrans fide in sanctuarium Dei, intrans credendo, discis intelligendo. Sic enim ait: « Donec introeam in sanctuarium Dei, » quo intrat fides: et post fidem quid? « Et intelligam in novissima. » Venient novissima, quando nulli bono erit male, nulli malo erit bene. Venient, inquam, novissima, quando discernentur pii ab impiis, justi ab injustis, laudatores Dei a blasphematoribus Dei: venient quando discernentur, ut nulli, sicut dictum est, bono sit male, nulli malo sit bene. Quare ergo modo non sic? Forte et modo sic: sed quod nunc est in occulto, post erit in manifesto.

VIII. Ingredere mecum, si potes, in sanctuarium Dei: forte ibi, si possum, docebo te: imo disce mecum ab eo qui docet me, etiam nunc malis non esse bene, et melius esse bonis quam malis; quamvis nondum venerit bonorum plena felicitas, nondumque venerit malorum poena novissima. Forte intelliges mecum, non esse bene malis. Rogo enim te, et quæro abs te: Tibi quare male est? Respondurus es: Egestas angit, premit difficultas, dolor fortasse membrorum, timor ab inimico. Tibi ideo male est, quia pateris mala; et bene est illi, qui est ipsum malum? Mul-

¹ Psal. LXXXI, 17.

tum interest inter malum esse, et malum pati. Tu quod pateris non es : malum enim pateris, sed tu malus non es. Malum, inquam, pateris ; sed tu malus non es : ille autem malum non patitur, et malus est. Noli ergo falli, noli falli : non potest fieri ut tibi male sit, qui pateris malum ; et illi bene sit, qui est malus. Cum enim est malus, putas quia non patitur malum, cum patitur se ipsum ? Tibi male est, quia malum alienum pateris in corpore tuo ; et illi bene est, qui malum se ipsum patitur in corde suo ? Tibi male est, quia malam habes villam ? et bene est illi, qui malam habet animam ? Esto bonus, qui habes bona. Bonæ sunt divitiæ, bonum est aurum, bonum est argentum, bonæ familiæ, bonæ possessiones : omnia ista bona sunt, sed unde facias bene, non quæ te faciant bonum. Habeto bona, quæ te faciant bonum. Quæ sunt, inquis, ista ? Fac iudicium, fac justitiam. Bona sunt quæ habes : fac iudicium, fac justitiam : esto et tu bonus inter bona tua. Erubescere bonis tuis : esto bonus mansurus inter bona peritura. Erubescere bonis tuis : noli esse malus in eis, ne pereas cum eis. Cætera quomodo se habeant, fratres mei, quomodo sit servanda justitia, et quomodo diligenda misericordia, et quomodo debeat quisque paratus esse ire cum Domino Deo suo, alio tempore, donante Domino, disputabimus vobis. Tenete me debitorem, ne diu habeatis fatigatorem, sed pro viribus meis adjutorem.

SERMO XLIX¹.

In eundem Michææ locum, de justitia quæ facienda jussa est : et in Matth. xx, de conductis in vinea.

Habitus ad mensam sancti Cypriani, in die Dominico.

I. LECTIONES sanctas plures, cum recitarentur, audivimus, et de his nos oportet dicere, quod Dominus fuerit donare dignatus. Sed lectionum omnis auditor quod recentius lectum est magis meminit, et ut inde aliquid a tractatore verbi dicatur expectat. Cum ergo ultimum sit sanctum Evangelium recitatum, non dubito expectare Charitatem Vestram, ut de ista vinea, et de conductis, et de mercede denarii aliquid audiat². Sed ego memini superiore Dominico quid promiserim. Cum enim de sancto Propheta quod lectum fuerat aliquid exponere voluissem ; lectum autem fuerat, quærenti homini quibus sacrificiis placaret Deum, renuntiatum esse nihil ab illo Deum quærere, nisi facere iudicium et justitiam, et diligere misericordiam³, paratumque esse ire cum Domino Deo suo : tractavi, quantum potui, de iudicio ; tantumque sermo productus est, ut non remaneret temporis spatium, quo possem de cæteris disputare. Unde me promisi hodierno die de justitia esse dicturum. Sed qui expectabatis, ut de Evangelio loquerer, nolite vos putare fraudatos. Opus enim in illa vinea, ipsa est justitia.

II. Putate ergo vos esse conductos. Qui pueri venerunt,

¹ Alias de Tempore 237. — ² Matth. vi, 10. — ³ Michææ vi, 6.
6.

prima hora se adductos putent, qui adolescentuli, tertia; qui juvenes, sexta; qui graviores, nona; qui decrepiti, undecima. De tempore nolite causari. Opus quod faciatis audite, mercedem securi expectate. Et si attenditis Dominus vester qualis est, nolite invidere, si merces æqualis est. Quod est opus, nostis: sed tamen commemorabo. Audite quod nostis, et facite quod audistis. Diximus opus Dei esse justitiam. Interrogatus autem Dominus Jesus quod esset opus Dei, respondit: « Hoc est opus Dei, ut cre- » datis in eum quem ille misit ¹. » Poterat dicere: Justitia est opus Dei. Numquid ergo nos præsumere aliquid conducti contra patremfamilias ausi sumus? Si justitia est opus Dei, sicut ego dixi, quomodo erit opus Dei quod Dominus dixit, ut credatur in eum, nisi ipsa sit justitia credere in eum? Sed ecce, inquis, a Domino audivimus: Hoc est opus Dei, ut credamus in eum; a te audivimus, quod opus Dei sit justitia: proba nobis credere in Christum, hanc esse justitiam. Videtur mihi, quoniam jam respondeo quærenti, et justa flagitanti, videtur tibi credere in Christum non esse justitiam? Quid est ergo? Impone huic operi nomen. Procul dubio si bene consideras quod audisti responsurus es mihi: Ista fides vocatur; credere in Christum, fides vocatur. Accipio quod dicis, credere in Christum, fides vocatur. Audi et tu alium Scripturæ locum: « Justus ex fide vivit ². » Facite justitiam, credite: « Justus ex fide vivit. » Difficile est ut male vivat, qui bene credit. Credite ex toto corde, credite non claudicantes, non hæsitantes, non contra ipsam fidem humanis suspicionibus argumentantes. Fides appellata est ab eo quia fit quod dicitur. Duæ syllabæ sonant, cum dicitur fides: prima syllaba est a facto, secunda a dicto. Interrogo ergo te utrum credas? Dicis, Credo. Fac quod dicis,

¹ Joan. vi, 29. — ² Habac. ii, 4, et Rom. i, 18.

et fides est. Ego enim respondentis vocem audire possum, cor credentis videre non possum. Sed numquid ego ad vineam conduxì, qui cor videre non possum? Nec ego conduco, nec ego opus indico, nec ego denarium mercedem præparo. Cooperarius vester sum: pro viribus quas ille donare dignatur, in vinea laboro: quo autem animo laborem, qui me conduxit videt. « Mihi enim, ait Apostolus, » minimum est, ut a vobis judicer. Et vos vocem meam » potestis audire, non potestis cor meum videre ¹. » Omnes cor nostrum Deo videndum proponamus, et opus ex animo faciamus. Conducentem non offendamus, ut libera fronte mercedem accipiamus.

III. Et nos, charissimi, videbimus invicem corda nostra, sed postea: nunc autem adhuc tenebras mortalitatis hujus circumferimus, et ad lucernam Scripturæ ambulamus; sicut dicit apostolus Petrus: « Habemus certiorum » propheticum sermonem, cui benefacitis intendentes » tanquam lucernæ in obscuro loco, donec dies luceat, » et lucifer oriatur in cordibus vestris ². » Proinde, charissimi, propter ipsam fidem qua credimus in Deum, in comparatione infidelium dies sumus. In infidelitate nox cum ipsis fuimus, modo lux, dicente Apostolo: « Fuistis » aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino ³. » Tenebræ in vobis, lux in Domino. Item in alio loco: « Omnes enim vos filii lucis estis, et filii diei: non sumus » noctis, neque tenebrarum ⁴. Sicut in die honeste ambulamus ⁵. » Dies ergo in comparatione infidelium. In comparatione vero illius diei, resurgent mortui, et corruptibile hoc induetur incorruptione, et mortale hoc induetur immortalitate, adhuc nox sumus ⁶. Nobis tanquam jam in die, dicit apostolus Joannes: « Dilectissimi, nunc filii

¹ I Cor. iv, 3. — ² 2 Petr. i, 19. — ³ Ephes. v, 8. — ⁴ I Thess. v, 5. — ⁵ Rom. xiii, 13. — ⁶ I Cor. xv, 53.

» Dei sumus¹. » Et tamen quia adhuc nox est, quid sequitur? « Et nondum apparuit quid erimus. Scimus, quoniam » cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus » eum sicuti est. » Sed ista merces est, non opus. Videbimus eum sicuti est, ipsa merces est. Tunc erit dies, quo clarior esse non possit. Nunc ergo in isto jam die honeste ambulemus : in ista adhuc nocte non de invicem judicemus. Videte enim et ipsum apostolum Paulum, qui dixit : « Sicut in die honeste ambulemus², » non resultare, neque dissonare a coapostolo suo Petro, qui dicit : « Cui benefacitis intendentes, sermoni scilicet divino, tanquam lucernæ in obscuro loco, donec dies luceat, » et lucifer oriatur in cordibus vestris³. »

IV. Videte hoc ipsum dicentem apostolum Paulum : « Itaque nolite ante tempus quidquam judicare. Et » quando erit tempus? Donec veniat Dominus, et illuminet abscondita tenebrarum, et manifestet cogitationes cordis, et tunc laus est unicuique a Deo⁴, » Quid est, ante tempus, nisi antequam corda invicem videatis? Intendite si hoc est quod dixi : omnia verba ipsius sententiæ paulisper attendite. « Nolite ante tempus quidquam » judicare. Et quando erit tempus? Donec veniat Dominus et illuminet abscondita tenebrarum, et manifestabit » cogitationes cordis, et tunc laus erit unicuique a Deo. » Quomodo te reprehendent tenebræ, quando a luce laudaberis? Tunc patebunt corda, modo latent. Suspectus est nescio quis quasi inimicus, et forte est amicus : videtur alter quasi amicus, et est forsitan occultus inimicus. O tenebræ! Sævitur, et amat; blanditur, et odit. Si ex vocibus judico, tranquillum vitans scopulum incurro; fugio amicum, hæreo inimico. Hoc fecit cor latens. Ibi credendum est, ibi intus, ubi latet, ubi occultum est. Ad hoc exco-

¹ 1 Joan. III, 2. — ² Rom. XII, 13. — ³ 2 Petr. I, 19. — ⁴ 1 Cor. IV, 5.

lendum conductus es. Ibi credendo cooperare, ubi non te videt cooperarius tuus, sed videt te Dominus tuus : « Justus ex fide vivit¹. » Hoc age.

V. Jam de judicio priore Dominico disputavi², ut judicares te ipsum, et cum te invenires perversum, non tibi blandiretis, sed corrigeres te, et fieres rectus, et tibi placeret Deus rectus. Nam rectus Deus perverso non placet. Vis ut tibi placeat rectus Deus? Esto rectus. Judica te ipsum, noli tibi placere. Quod tibi in te merito displicet, castiga, emenda, corrige. Scriptura sancta sit tibi tanquam speculum. Speculum hoc habet splendorem non mendacem, splendorem non adulantem, nullius personam amantem. Formosus es, formosum te ibi vides : foedus es, foedum te ibi vides. Sed cum foedus accesseris, et foedum te ibi videris, noli accusare speculum : ad te redi, non te fallit speculum, tu te noli fallere. Judica de te, contristare de tua foeditate; ut cum abieris et discesseris tristis, foedus, correctus possis redire formosus. Cum ergo judicaveris te ipsum sine adulatione, judica et proximum cum dilectione. Est enim quod judices, quod vides. Fieri enim potest, ut aliquid mali videas, unde sordescas. Fieri potest, ut malum suum ipse proximus tuus tibi confiteatur, et prodat amico quod texerat inimico. Quod videris judica : quod non vides, Deo dimitte. Quando autem judicas, dilige hominem, oderis vitium. Noli propter hominem diligere vitium, nec propter vitium odisse hominem. Homo proximus tuus est : vitium inimicum proximo tuo. Tunc amas amicum, si oderis quod nocet amico. Si credis, facis; « Quia justus ex fide vivit. »

VI. Quod abundat in rebus humanis, hoc dico. Aliquando amico tuo charissimo inimicus est aliquis, qui erat amicus amborum. Incipiunt esse de tribus amicis duo in-

¹ Rom. I, 18. — ² Vide supra Serm. XLVIII.

terse inimici, quid faciat medius qui remansit? Vult, exigit, flagitat a te ut oderis cum illo quem odisse coepit, et hæc verba tibi dicit: Non es amicus meus, quia es amicus inimici mei. Quæ vox hujus est ad te, ipsa est et illius ad te. Tres enim eratis. Tres eratis, duo coeperunt esse discordes, remansisti tu. Si huic te junxeris, illum habebis inimicum: si illi, istum: si ambobus, ambo murmurabunt. Ecce tentatio: ecce spinæ in vinea quo conducti sumus. Expectas forte a me audire quid facias. Permane amicus amborum. Qui discordant inter se, concordent per te. Mala si quæ audis ab altero de altero, noli prodere alteri: ne forte sint postea amici qui modo sunt inimici, et proditores suos prodant sibi. Sed hoc propter homines dixi, non propter oculos ejus qui nos conduxit. Ecce nemo te prodit: Deus qui videt ipse te judicat. Audisti ab irato verbum, a dolente, a succensente: moriatur in te. Quare proditur, quare profertur? Non enim si in te fuerit, disrumperet te. Dic sane amico tuo, qui vult te facere inimicum amici tui: alloquere, et tanquam ægotantem animum medicinæ lenitate pertracta. Dic illi: Quare vis ut sim inimicus illius? Respondet, Quia inimicus meus est. Vis ergo ut sim inimicus inimici tui? Inimicus esse debeo vitii tui. Iste cui me vis facere inimicum, homo est: est alius inimicus tuus, cui debeo esse inimicus, si amicus tuus sum. Respondet: Quis est alius inimicus meus? Vitium tuum. Respondet: Quod vitium meum? Odium quo odisti amicum tuum. Esto ergo similis medico. Medicus non amat ægotantem, si non odit ægritudinem. Ut liberet ægotum, persequitur febrem. Nolite amare vitia amicorum vestrorum, si amatis amicos vestros.

VII. Sed qui dico, putas-ne facio ipse quod dico? Fratres mei, facio, si in me prius facio. In me autem facio, si a Domino accipio, facio. Odi vitia mea, cor sanandum

offero medico meo. Persequor ea, quantum possum, gemo de illis, confiteor quia sunt in me, et ecce ego accuso me. O qui me reprehendebas, corrige te. Hæc est justitia, ne dicatur nobis: « Stipulam in oculo fratris tui vides, et » trabem in oculo tuo non vides? Hypocrita, ejice primum trabem de oculo tuo, et tunc videbis ejicere festucam de oculo fratris tui¹. » Ira, festuca est: odium, trabes est. Sed nutris festucam, et fit trabes: ira inveterata fit odium, festuca nutrita fit trabes. Ut ergo festuca non fiat trabes, « Non occidat sol super iracundiam vestram². » Vides, sentis te odio liventem, reprehendis irascentem? Tolle odium, et recte reprehendis. Ira est in oculo ejus, in tuo trabes. Nam si odisti tu, quomodo vides quod detrahas? Trabes est in oculo tuo. Quare trabes est in oculo tuo? Quia festucam ibi natam contempsisti. Cum illa dormisti, cum illa surrexisti; eam inte ipso excoluisti, falsis suspicionibus irrigasti, verba adulantium et ad te mala verba de amico deferentium credendo, nutristi. Festucam non avulsisti diligentia tua³, trabem fecisti. Tolle trabem de oculo tuo, noli odisse fratrem tuum. Expavescis, annon expavescis? Dico tibi: Noli odisse, securus es, et respondes mihi, et dicis mihi: Quid est odisse? Et quid mali est, quia odit homo inimicum suum? Odisti fratrem tuum: sed si odium contemnis, audi quod non attendis: « Qui odit, » fratrem suum homicida est⁴. » Qui odit homicida est. Numquid modo potes dicere: Quid ad me, ut homicida sim? Qui odit; homicida est. Non venenum parasti, non ad percutiendum inimicum cum gladio processisti; non ministrum sceleris præparasti, non locum, non tempus; postremo ipsum scelus non fecisti: tantum odisti, et prius te quam illum occidisti. Discite ergo justitiam, ut non ode-

¹ Matth. vii, 3. — ² Ephes. iv, 26. — ³ Forte negligentia tua trabem fecisti. — ⁴ I Joan. iii, 15.

ritis nisi vitia, homines ametis. Hoc si tenueritis, et hanc justitiam feceritis, ut homines etiam vitiosos sanari malitis potius quam damnari, bonum opus in vinea fecistis. Sed exercete vos in hoc, fratres mei.

VIII. Ecce post sermonem fit missa catechumenis : manebunt fideles, venietur ad locum orationis. Scitis quo accessuri sumus, quid prius Deo dicturi sumus? « Dimitte » nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus » nostris¹. » Agite ut dimittatis, agite. Venietis enim ad verba ista orationis : quomodo ea dicitis, quomodo non dicitis? Postremo interrogo : Dicitis, an non dicitis? Odisti, et dicis? Respondebis mihi : Ego non dico. Oras, et non dicis? Odisti, et dicis? oras, et non dicis? Cito respondeo. Ergo si dicis, mentiris : si non dicis, nihil mereris. Observa te, attende te : modo es oraturus, mitte ex toto corde. Litigare vis cum inimico tuo, prius litiga cum corde tuo. Litiga, inquam, litiga cum corde tuo. Dic cordi tuo : Noli odisse. Illud autem cor tuum, animus odit adhuc : dic animo : Noli odisse. Quomodo orabo, quomodo dicam : « Dimitte nobis debita nostra? » Possum quidem hoc dicere, sed quod sequitur quomodo dicam? « Sicut et nos. » Quid? « Sicut et nos dimittimus. » Ubi est fides? Fac quod dicis : « Sicut et nos. »

IX. Sed non vult dimittere anima tua, et contristatur, quia dicis ei : Noli odisse. Responde illi : « Quare » tristis es, anima mea, et quare conturbas me²? » Quare tristis es? Noli odisse, ne perdas me. « Quare conturbas » me? Spera in Deum. » Langues, anhelas, ægritudine sauciaris; non potes tibi tollere odium. Spera in Deum, medicus est; pro te pependit in ligno, et nondum est vindicatus. Quid vis vindicari? Ideo enim odisti, ut vindiceris. Vide pendentem Dominum tuum, vide pendentem, et tibi

¹ Matth. vi, 12. — ² Psal. xli, 6.

de ligno tanquam de tribunali præcipientem. Vide pendentem, et tibi languenti de suo sanguine medicamentum facientem. Vide pendentem, si vindicari vis. Vindicari vis : vide pendentem, audi precantem : « Pater ignosce illis, » quia nesciunt quid faciunt¹. »

X. Sed potuit hoc facere, dicis mihi : Ego non possum. Ego enim homo sum, ille Deus : homo ego, homo ille Deus homo. Deus ergo ut quid homo, si non corrigitur homo? Sed ecce tibi loquor : o homo, multum est ad te imitari Dominum tuum, attende Stephanum conservum tuum. Certe Stephanus sanctus, homo erat, an Deus? Homo erat. Plane homo erat : hoc erat quod tu. Sed quod fecit, non nisi donante illo, quem rogas et tu. Vide tamen quid fecerit. Loquebatur Judæis, sæviebat et diligebat. Utrumque ostendere debeo, quia dixi : Sæviebat; dixi et diligebat : utrumque debeo demonstrare, et sævientem et diligentem. Audi sævientem : « Dura cervice. » Verba sunt sancti Stephani, quando Judæos alloquebatur : « Dura cervice, et incircumcisi corde et auribus, vos » semper Spiritui sancto restitistis. Quem Prophetarum » non occiderunt patres vestri²? » Audisti sævientem : alterum debeo, audi et diligentem. Irati illi facti, et gravius inardescentes, et mala pro bonis reddentes, ad lapides currerunt. Dei famulum lapidare cœperunt. Hic proba, sancte Stephane, dilectionem tuam; hic, hic te videamus, hic spectemus, hic victorem diaboli triumphatoremque cernamus. Audivimus sævientem adversus tacentes, videamus si diligis sævientes : sæviebas adversus tacentes, videamus si diligis lapidantes. Si enim odisti, et odisse potuisti, nunc est tempus quando lapidaris, tunc maxime odisse debes. Videamus si reddis duritiam cordis lapidibus duris, lapidibus qui te lapidant. Lapidibus enim mittunt lapides, dura

¹ Luc. xxiii, 34. — ² Act. vii, 51, 52.

duri. Qui in lapide Legem acceperunt, lapides mittunt.

XI. Videamus, charissimi, videamus, spectemus magnum spectaculum: spectemus et diei crastino proponendum. Videamus. Ecce Stephanus lapidatur, sit constitutus quasi ante oculos nostros. Eia membrum Christi, eia athleta Christi, inspice illum qui pro te pependit in ligno. Crucifigebatur ille, tu lapidaris. Ille dixit: « Pater, ignosce » illis, quia nesciunt quid faciunt¹. » Tu quid dicis, audiam. Videam te, ne forte possim imitari vel te. Primo beatus Stephanus stans oravit pro se, et ait: « Domine » Jesu, accipe spiritum meum. Deinde positus genibus pro » lapidatoribus orans, Domine, inquit, ne statuas illis » hoc peccatum. Hoc dicto obdormivit². » O felix somnus, et requies vera. Ecce quid est requiescere, pro inimicis orare. Sed paululum quæso te, sancte Stephane, expone mihi hoc, nescio quid, quare pro te stans orasti, et pro inimicis genu fixisti? Respondet fortasse quod intelligimus: Pro me stans oravi, quia pro me qui recte Deo servivi oravi, orando et impetrando non laboravi. Qui pro justo orat, non laborat: ideo stans pro se oravit. Ventum est ut oraret pro Judæis, pro interfectoribus Christi, pro interfectoribus sanctorum, pro lapidatoribus suis, attendit nimiam et magnam esse impietatem ipsorum, quæ difficile donari posset, et genu fixit. Fige genu in hac vinea, o fortis operarie: fige, inquam, genu in opere hujus vineæ, fortissime operarie. Magnum opus tuum, egregium et laudandum multum. Multum altum fodisti, qui odium inimicorum de corde exuisti. Conversi ad Dominum, etc.

¹ Luc. xxiii, 34. — ² Act. vii, 58, 59.

SERMO L¹.

De eo quod scriptum est in Aggæo propheta: *Meum est aurum, et meum est argentum*. Contra Manichæos.

I. De Aggæo propheta Manichæi calumniantur, invidiose accusantes quod dixerit ex persona Dei loquentis: » Meum est aurum, et meum est argentum²: » Et quia Evangelium veteri Legi student pugnaciter comparare³, ut sibi utræque Scripturæ velut adversariæ contrariæque videantur, ita proponunt quæstionem: In Aggæo, inquit, propheta scriptum est, « Meum est aurum, et » meum est argentum: » in Evangelio autem, Salvator noster mammona hujusmodi iniquitatis speciem appellavit. De cujus usu beatus Apostolus ad Timotheum scribens: « Radix autem omnium malorum, inquit, est » avaritia: quam quidam appetentes, aversi sunt a fide, » et inseruerunt se doloribus multis⁴. » Hæc ipsorum est propositio quæstionis: vel potius veterum Scripturarum, per quas Evangelium prænuntiatum est, ex ipso Evangelio quod per eas prænuntiatum est, accusatio. Nam si quæstionem proponerent, forsitan quærerent; si autem quærerent, forsitan invenirent.

II. Cur non autem miseri intelligunt, quod apud Aggæum loquens Dominus, propterea dixerit: « Meum est » aurum, et meum est argentum, » ut et ille qui non vult

¹ Alias de Diversis 15 necnon 30 inter Homilias 50. — ² Aggæi. ii, 9. — ³ Luc. xvi, 19. — ⁴ 1 Tim. vi, 10.